

ОБЈАВЕНА ПРОГРАМАТА ЗА ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОД ХИВ/СИДА ЗА 2015

Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА за 2015 година беше објавена на 26 декември 2014 година. Националната програма ќе се реализира во рамките на обезбедените средства во Буџетот на Република Македонија, кои оваа година изнесуваат 173 милиони денари. Од нив, 20 милиони денари се од основниот буџет, 2 милиони денари од буџетот на самофинансирачки активности и 151 милион денари од буџет на донации. Буџетот на донации е обезбеден од страна на грантот на Глобалниот фонд за СИДА, туберкулоза и маларија, преку кој се кофинансира имплементацијата на Националната стратегија за ХИВ/СИДА на Република Македонија.

Целите и имплементаторите на овој годишната Програма за заштита на населението од ХИВ/СИДА остануваат непроменети во однос на минатогодишната. Како цели се поставуваат:

- Координација и развивање на капацитети
- Собирање и употреба на стратески информации
- Превентивни стратегии и активности за целни групи и популации под најголем ризик
- Обезбедување на третман, грижа и психосоцијална поддршка на лицата кои живеат со ХИВ/СИДА.

Како извршители на програмата се јавуваат Министерство за здравство на РМ, Институтот за јавно здравје на

РМ, Центрите за јавно здравје низ РМ, Универзитетската Клиника за инфективни болести и фебрилни состојби, Институтот за епидемиологија – Скопје, Комисијата за ХИВ/СИДА, а за прв пат по неколку години како извршители се вклучени и граѓанските здруженија.

Финансиски средствиња за терапија за 2015 година

Од основниот буџет на Програмата, остануваат непроменети средствата за набавка на антиретровирусна терапија. Исто како и минатата година, тие изнесуваат 16 милиони денари, додека средствата наменети за обезбедување тестови за следење на ХИВ-инфекцијата се зголемени од 1,5 милиони во 2014 година на 2 милиони денари за тековната година. Наспроти ова, фактот што бројот на новооткриени случаи на инфекција со ХИВ од година во година прогресивно расте, повторно го актуелизира прашањето за пропорционално зголемување на средствата кои се наменети за набавка на антиретровирусна терапија, а соодветно на тоа и зголемување на буџетот наменет за националната програма за ХИВ/СИДА. За илустрација, во 2011 година бројот на нови случаи изнесуваше 9, во 2012 година 23 нови случаи, во 2013 година 27 нови случаи и во 2014 година 42 нови случаи на ХИВ/СИДА. Од ова може да се заклучи дека во последниве четири години процентот на новооткриени случаи на ХИВ/СИДА пораснал за 360%, односно за 55% во 2014 година во однос на 2013 година, иако средствата за набавка на антиретровирусни лекови останале непроменети.

ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА ПРЕДВИДЕНИ ЗА НАБАВКА НА ТЕРАПИЈА ЗА ХИВ И ТЕСТОВИ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ИНФЕКЦИЈАТА ЗА 2015 ГОДИНА ОСТАНУВААТ НЕПРОМЕНЕТИ ВО ОДНОС НА 2014 ГОДИНА И ПОКРАЈ ЗГОЛЕМУВАЊЕТО НА БРОЈОТ НА НОВОТКРИЕНИ СЛУЧАИ НА ХИВ ЗА 55%.

Поради ова, неопходно е да се потенцира дека средствата во буџетот на Програмата сè уште се одредуваат без соодветни механизми кои би дале реална проекција на потребните средства. Засега, средствата во Програмата се утврдуваат без неопходната и целисходна анализа на сите фактори кои влијаат на буџетот на Програмата. Воспоставувањето на соодветни механизми за проекција на буџетот на националната програма, особено во делот на терапијата, би обезбедиле долгорочна и одржлива програма која ќе одговара на реалната состојба со ХИВ во Република Македонија.

**ВОСПОСТАВУВАЊЕТО НА
СООДВЕТНИ МЕХАНИЗМИ ЗА
ПРОЕКЦИЈА НА БУЏЕТОТ НА
НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА,
ОСОБЕНО ВО ДЕЛОТ НА
ТЕРАПИЈАТА, БИ ОБЕЗБЕДИЛЕ
ДОЛГОРОЧНА И ОДРЖЛИВА
ПРОГРАМА КОЈА ЌЕ ОДГОВАРА НА
РЕАЛНАТА СОСТОЈБА СО ХИВ ВО
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.**

Средствата за граѓанските здруженија од основниот буџет на Програмата

За поздравување е што во националната програма за ХИВ/СИДА за оваа година се издвоени средства за граѓанските здруженија како извршители на програмата, односно за спроведување на активности за превенција на ХИВ помеѓу мажи што имаат секс со мажи (МСМ), сексуални работници и лица кои инјектираат дрога, како и активности за грижа и поддршка на лицата што живеат со ХИВ. Имено, активностите на граѓанските здруженија освен од средствата од донации (Глобалниот фонд), ќе започнат да се финансираат и од основниот буџет на Министерството за здравство на Република Македонија. Како предуслов за вклучување на граѓанските здруженија во рамките на Програмата, Министерството за здравство предвиде и буџетираше активност за спроведување на акредитација на граѓански здруженија (изработка на стандарди и формирање на регистар на граѓански здруженија) како имплементатори на Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА. Несомнено, како што покажуваат и досегашната домашна и светска пракса, граѓанскиот сектор е клучен актер кој поседува релевантни информации за проблемите и потребите на групите под најголем ризик и има пристап до нив, па оттаму е од особено значење неговото јасно препознавање и вклучување во јавните политики од оваа област, како и директната финансиска поддршка на неговите активности. Со зајакнувањето на соработката помеѓу граѓанските здруженија и креаторите на политики и препознавањето на потребите на граѓанскиот сектор, се очекува сред-

ствата за спроведување на овие активности да добијат соодветен износ во иднина. Впрочем поголемото вклучување на граѓанските организации во реализација на Програмата е резултат на еден таков процес на соработка, односно на консултативен процес што Министерството за здравство го спроведе во 2014 година со Платформата од 16 граѓански здруженија кои работат на превенција на ХИВ, како и грижа и поддршка за лицата кои живеат со ХИВ и групите под особен ризик.

**АКТИВНОСТИТЕ НА ГРАЃАНСКИТЕ
ЗДРУЖЕНИЈА ЗА ПРЕВЕНЦИЈА,
ГРИЖА И ПОДДРШКА ВО ВРСКА СО
ХИВ, ОСВЕН ОД ДОНАЦИИТЕ ОД
ГЛОБАЛНИОТ ФОНД, ЌЕ ЗАПОЧНАТ ДА
СЕ ФИНАНСИРААТ И ОД ОСНОВНИОТ
БУЏЕТ НА МИНИСТЕРСТВОТО
ЗА ЗДРАВСТВО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА.**

Во прилог на ова говори изјавата за медиумите по повод 1-ви Декември на претставникот на Министерството за здравство и раководител на Секторот за превентивна здравствена заштита, Јованка Костовска:

Оваа програма во 2014 година е зголемена на 22 милиони денари од кои 18 милиони денари се за лекови и тестови. Во 2015 година програмата е 22 милиони денари со тенденција да се зголемува, од кои 18 милиони се за антиретровирусна терапија и тестови, милион денари се за доброволно советување и тестирање, а 1,2 милиони денари за едукација на младите во училиштата, печатење флаери, набавка на кондоми и едукација на здравствени работници. Годинава вмешнавме и активности кои вклучуваат соработка со граѓанскиот сектор.

Може да се каже дека ова се првични чекори на државата во преземање на улогата на главен финансиер на активностите на граѓанските здруженија за превенција, грижа и поддршка во врска со ХИВ по повлекувањето на Глобалниот фонд по 2016 година.

**НАБАВКАТА НА АНТИРЕТРОВИРУСНИ
ЛЕКОВИ ВО 2014 ГОДИНА ЗАВРШЕНА ВО ЦЕЛОСТ**

До крајот на декември минатата година во целост се заврши јавната набавка на антиретровирусни лекови за 2014 година. Во согласност со Програмата за заштита на населението од ХИВ/СИДА јавните набавки на антиретровирусни лекови ги спроведува ЈЗУ Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби. Набавката во 2014 година беше втора по ред успешна јавна набавка за оваа намена.

Средствата предвидени за антиретровирусни лекови и тестови за следење на инфекцијата во 2014 година, односно 17,5 милиони денари, од кои 16 милиони денари за антиретровирусни лекови и 1,5 милион денари за тестови, беа искористени во целост. Иако склучените договори предвидуваа sukcesivна испорака на лековите, сепак тие беа во целост испорачани од добавувачите до крајот на годината, додека средствата од страна на Министерството за здравство беа исплатени sukcesivно, според временскиот период на фактурирањето од страна на Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби. До моментот на објавување на овој информатор, сите средства се префрлени од страна на Министерството за здравство на сметката на Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби.

Автор: К.Б.

Овој информатор за состојбите со пристапот до терапијата за ХИВ е подготвен од Здружението за поддршка на луѓето што живеат со ХИВ – ЗАЕДНО ПОСИЛНИ Скопје. Тој има цел да ги информира сите вклучени страни, особено надлежните институции и донесувачите на одлуки, и јавноста, за постоечките проблеми и предизвици во обезбедувањето континуирана антиретровирусна терапија и здравствена грижа за луѓето со ХИВ и да посочи на можностите за нивно надминување.

Здружение за поддршка на луѓето што живеат со ХИВ –
ЗАЕДНО ПОСИЛНИ Скопје

„Васко Карајанов“ 2/4, 1000 Скопје / тел.: (02) 3129 200 /
e-mail: zaedno.posilni@hera.org.mk

Поддржано од:

